

wymiary, jak: indywidualny, wspólnotowy, historyczny, etyczny i eschatologiczny. Całość prezentowanej książki wieńczy zakończenie, w którym uwaga czytelnika zostaje zwrócona na postawę dwóch kobiet, a są nimi matka synów Zebedeusza i Maryja, Matka Jezusa, które były obecne pod krzyżem Jezusa.

Podsumowując omawianą pozycję G. Perego, należy stwierdzić, że mamy tu do czynienia z bardzo głębokim i oryginalnym opracowaniem dotyczącym biblijnej

perspektywy życia konsekrowanego. Czytelnik znajdzie tu wiele cennych, osobistych refleksji autora, które mogą stać się punktem wyjścia do dalszych osobistych rozważań. Jest to zatem niezwykle cenna pozycja poświęcona fundamentom życia konsekrowanego.

Szczególne podziękowania należą się wydawnictwu Edycji Świętego Pawła za podjęcie się wydania tej pozycji w języku polskim.

Jacek Kiciński CMF

Módl się i pracuj – cystersi kształtują siebie i świat. Materiały z sympozjum, Opactwo Ojców Cystersów, Kraków-Mogiła, 5 grudnia 2009 r., red. ks. Wojciech Misztal i o. Bartłomiej Rodziewicz OCist, Kraków 2010

Zainicjowana przez ks. prof. Wojciecha Misztala, kierownika Katedry Duchowości Mediów i Relacji Społecznych na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, seria Duchowość Klasztorów Polskich. Przekaz i Komunikacja zasługuje na szczególne uznanie. Po pierwsze uzupełnia lukę w badaniach nad polską duchowością. Ciągłe badamy i opisujemy duchowość tzw. krajów zachodnich. Ta seria wydawnicza zaś pomaga nam oddychać „dwoma płucami” Po wtóre jest to zamysł oryginalny i szczególnie cenny. Autorzy nie poprzestają bowiem na studium historii duchowości. Tematy poszczególnych referatów zostały dobrane w ten sposób, że rzucają światło na pytania stawiane przez współczesnych. Mamy zatem szansę nie tylko poznać konkretny nurt duchowości w polskim wydaniu. Prezentowane studia ofiarowują konkretną, duchową perspektywę dla refleksji nad współczesnością. W książce zamieszczono następujące referaty:

– Piotr Chojnacki OCist, *Życie zakonne jako «drugi chrzest» na podstawie pism św. Bernarda z Clairvaux: zarys wprowadzenia w antropologię teologiczną św. Bernarda z Clairvaux;*

– ks. Marcin Godawa, *Spółeczny aspekt medytacji w traktacie «O rozważaniu» [«De consideratione»] św. Bernarda z Clairvaux;*

– ks. Jan Machniak, *Stopnie miłości w poznawaniu Boga według św. Bernarda z Clairvaux;*

– ks. Wojciech Misztal, *Myśl, przekaz, skutki: duchowość i polityka u św. Bernarda z Clairvaux;*

– Bartłomiej Rodziewicz OCist, *Wkład opata i biskupa Erazma Ciołka w rozwój opactwa mogińskiego;*

– ks. Wojciech Zyzak, *Modlitwa według Thomasa Keatinga OCSO.*

Oceniając całość, należy podkreślić, że poszczególne referaty, choć poruszają szerokie spektrum zagadnień, są wobec siebie komplementarne. Przedstawiają dojrzałą wizję życia duchowego. Odnosi się wrażenie, że zostały tak pomyślane, aby pogłębić czy wręcz skorygować dzisiejszą *praxis* poruszanych zagadnień. Dosłownie każdy z autorów wypowiada się w ten sposób. Przy współczesnej pokusie narzucenia życiu zakonnemu optyki socjologicznej cenna jest prezentacja życia zakonnego jako drugiego chrztu (o. Piotr Chojnacki OCist). Wobec dość powszechnej pokusy „intymizmu” duchowego, który chciałby budować

komunię międzyosobową jedynie w wymiarze wertrykalnym, lekceważąc wymiar horyzontalny oczyszczające jest przypomnienie społecznego aspektu medytacji (ks. Marcin Godawa). W klimacie banalizacji miłości oraz pogoni za ascetyką bez mistyki – stopnie miłości przywracają życiu duchowemu głębię (ks. Jan Machniak). Studium związku duchowości z polityką to cenna próba przywrócenia realizmu duchowego i odcięcie się od poprawności politycznej (ks. Wojciech Misztal). W tym kontekście ukazanie wkładu opata i biskupa Erazma Ciołka w rozwój opactwa

mogilskiego – przypomina konieczny i nierozzerwalny związek tego, co duchowe, z tym, co cielesne (o. Bartłomiej Rodziewicz OCist). Wreszcie studium Ks. Wojciecha Zyzaka ukazujące modlitwę według nauczania Thomasa Keatinga OCSO, założyciela Ruchu Modlitwy Głębi – ukazuje aktualność i „atrakcyjność” duchowego doświadczenia cystersów.

Wszystkie teksty są starannie opracowane od strony formalnej i merytorycznej. Jasne, oryginalne, dojrzałe. Jak najbardziej zasługują na publikację.

o. Kazimierz Lubowicki OMI

Roman Mazurkiewicz, *Z dawnej literatury maryjnej. Zarysy i zbliżenia*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2011, 225 s.

De Maria numquam satis! – stwierdzał już św. Bernard z Clairvaux, wielki mistyk i największy kaznodzieja maryjny średniowiecza. W ciągu wieków wtórowali mu inni teologowie i uczeni, zwłaszcza św. Ludwik Maria Grignion de Montfort, powtarzając niezmiennie: „O Maryi nigdy dosyć!” To przekonanie narzuca się nieodparcie, kiedy czyta się książkę prof. Romana Mazurkiewicza pt. *Z dawnej literatury maryjnej. Zarysy i zbliżenia*. Składa się ona z dwóch części. Pierwsza nosząca tytuł *Zarysy*, zawiera cztery przekrojowe studia na temat obecności i funkcjonowania najważniejszych motywów maryjno-mariologicznych w poezji polskiej aż do końca XVIII wieku (niepokalane poczęcie, zwiastowanie, Święta Rodzina, *Stabat Mater dolorosa*). Część druga zatytułowana *Zbliżenia* obejmuje natomiast cztery studia szczegółowe: nową interpretację *Bogurodzicy* w kontekście teologiczno-liturgicznym, problem recepcji „mariologii” Erazma z Rotterdamu, staropolskie przekłady *De partu Virginis* Jacopo Sannazara, a także prezentację zapomnianego dzisiaj twórcy poezji maryjnej epoki późnego baroku

Stanisława Dobińskiego. W całym swym naukowym opracowaniu Roman Mazurkiewicz systematycznie potwierdza, że *De Maria numquam satis!* Pojemność i głębia tematu, ogromna ilość źródeł, nośność motywów maryjnych w pobożności i kulturze, zarówno polskiej, jak i europejskiej, zasługuje na szczególną uwagę.

Poszukiwaniom badawczym autora przyświeca głębokie przekonanie, iż poezja maryjna jest ważnym *locus theologicus* mariologii i głęboko kształtuje pobożność chrześcijańską. Staropolskie pieśni i modlitwy maryjne, zwłaszcza polskie *Godzinki o niepokalanym poczęciu NMP* z początku XVII stulecia, ukształtowały niepowtarzalny, symboliczno-obrazowy język, którym Maryję bez grzechu poczętą będą słać późniejsze pokolenia naszych poetów. Z kolei katolicką pobożność związaną ze zwiastowaniem NMP – jak słusznie zauważa autor – kształtowały upowszechniające się od średniowiecza modlitwy i nabożeństwa: codziennie odmawiane *Zdrowaś Maryjo* i *Anioł Pański*, poświęcona zwiastowaniu pierwsza tajemnica części radosnej różańca, wreszcie popularne wśród ludu roraty. Wspólna